

системі «людина – навколишнє середовище»; уміння обирати способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях на основі моральних критеріїв.

Розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя – уміння організовувати власну розумову діяльність без шкоди для здоров'я; уміння усвідомлювати потребу в здоровому способі життя в умовах побутового і виробничого середовища; уміння практично виконувати заходи самозахисту й захисту персоналу об'єктів і населення від наслідків аварій, катастроф, стихійних лих і застосування сучасної зброї.

Здатність до критики й самокритики – уміння самокритично ставитися до власної версії оцінки аварійної, або радіаційної чи хімічно небезпечної ситуації; уміння критично оцінювати рівень власної готовності до організації невідкладної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях.

Креативність, здатність до системного мислення – уміння системно і творчо підходити до аналізу ситуацій і розв'язання завдань щодо організації рятувальних робіт і надання першої медичної допомоги.

Адаптивність і комунікабельність – уміння виявляти комунікабельність в процесі розв'язання змодельованої ситуації щодо організації невідкладної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях.

Наполегливість у досягненні мети – уміння наполегливо оволодівати медичними засобами й засобами індивідуального захисту.

Турбота про якість роботи, яка виконується – уміння турбуватися про актуалізацію проблеми безпеки життєдіяльності людини; уміння турбуватися про результати власної підготовленості до забезпечення на робочому місці безпеки життєдіяльності людей.

Толерантність – уміння виявляти толерантність в процесі обговорення ситуацій щодо організації цивільного захисту населення.

Екологічна грамотність – уміння усвідомлювати залежність між життям людини на Землі та безпечністю навколишнього середовища; уміння активно сприяти актуалізації ідеї щодо підвищення екологічної грамотності з боку однокурсників та інших людей.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА БЕЗПЕЦІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

С. М. ЛІТВАК, канд. тех. наук., декан факультету екологічної та техногенної безпеки

В. О. МИХАЙЛЮК, канд. тех. наук, зав. кафедри безпеки життєдіяльності та цивільного захисту

*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв*

В Україні триває стала тенденція до скорочення аудиторних годин, що забезпечують опанування молоддю матеріалу навчальних дисциплін,

пов'язаних з безпекою подальшої праці на суб'єктах господарювання (СГ), в установах і організаціях, в тому числі й "Безпеки життєдіяльності" (БЖД).

Отримати поняття про взаємодію елементів надскладної системи "людина-техніка-середовища" (ЛТС), з метою позитивного впливу на неї, щоб у над стислий термін навчальних годин, відведених для викладання дисципліни БЖД, опанувати навчальний матеріал, можна, за нашим розумінням, тільки шляхом спонукання студентів до пізнавальної активності, самостійних дій, спрямованих на досягнення позитивного результату. На думку багатьох педагогів – науковців таке можливо завдяки широкому запровадженню у процес підготовки студентів навчальних закладів освіти (НЗО) технології проблемного навчання (ПН).

Мета роботи полягає в тім, щоб обґрунтувати необхідність використання технології проблемного навчання для виховання майбутніх фахівців, спроможних до активного, самостійного творчого мислення і на цьому підґрунті поступового переходу до їхнього подальшого самостійного навчання.

Ключовим моментом проблемного навчання є проблемна ситуація, що відбиває такий психологічний стан студента, котрий можна охарактеризувати як інтелектуальне утруднення. Спосіб подолання його він має відшукати і може знайти тільки завдяки власній пізнавальній активності та самостійності. Саме завдяки створенню системи проблемних ситуацій з'являється можливість керувати процесом засвоєння знань. Накопичений досвід викладання дисципліни "Безпека життєдіяльності" на кафедрі БЖД та ЦЗ Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, показує, що важливою умовою оволодіння методикою застосування ПН для подальшого підвищення ефективності навчального процесу, є усвідомлення поняття ПС, перш за все, безпосередньо викладачем. Формування ПН є для викладача досить складним завданням, оскільки потребує не тільки знань навчального матеріалу, наявності відповідної фахової бази, але й умінь створювати ПС, узагальнювати навчальний матеріал, виділяти головне. Педагогічна майстерність викладача під час добору проблемного матеріалу в процесі навчання полягає в умінні помітити невідповідність, суперечність в явищах, розкрити їх, на цій основі створити проблемні ситуації. Завдяки цьому педагог може визначити об'єктивні можливості створення проблемних ситуацій. Для створення проблемної ситуації при поясненні навчального матеріалу в основному використовують дві форми проблемного навчання: проблемне викладання і пошукову бесіду. Остання може бути використана у випадках, коли студенти мають необхідні знання для активної участі в розв'язуванні висунених проблем.

Проаналізувавши зміст навчальних проблем та способи їхнього створення, можна класифікувати ПС наступним чином: за змістом навчальної дисципліни (курсу); формою організації навчального процесу (ПС, які викладачі створюють на вступному занятті, під час пояснення певних наукових понять або методик, підбивання підсумків засвоєння навчального матеріалу); науковою педагогічною технологією, що використовується при

викладанні даної дисципліни (аналіз досліджувальних процесів з використанням ризик орієнтованого підходу, дослідження небезпечних впливів на систему ЛТС, використання методів моделей і аналогій тощо).

Проблемне навчання належить до найдійовіших педагогічних технологій і сприяє активізації пізнавальних можливостей студентів та розвитку не тільки їх творчих здібностей, але й здатності до майбутньої активної безпечної діяльності на СГ. Однією з його істотно важливих сторін є наближення психології мислення людини до психології навчання. Студентів слід систематично залучати до процесу розв'язання проблем та проблемних задач (йдеться про пошук відповідей на завдання, котрі не мають миттєвих рішень), побудованих на основі змісту програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Проблемне навчання з БЖД може здійснюватися на різних рівнях в залежності від ступеня підготовки студентів. Перший, найнижчий, рівень – викладач сам формулює проблему і сам розв'язує або відтворює перед студентами процес пошуку її рішення (висування гіпотез, перевірка, відхилення деяких з них, прийняття правильної, оцінювання отриманих результатів). Другий, підвищений рівень позначений більшою активністю студентів. ПС створює викладач, а студенти визначають проблему, яку потім розв'язують разом. Третій рівень відрізняється від другого тим, що студенти розв'язують проблемну ситуацію самі, без допомоги викладача. Четвертий, найвищий, рівень створюється тоді, коли студенти у сукупності поданих (або зібраних) невпорядкованих фактів не тільки бачать можливу проблему, а й самостійно розв'язують її.

Таким чином, можна запропонувати до використання у практиці викладання дисципліни БЖД НЗО, наступні види проблемного навчання: проблемне викладання матеріалу педагогами (на лекціях), викладання з логічним завданням (на практичних заняттях), проблемна співбесіда (на семінарах), розв'язання студентами пізнавальних завдань (під час індивідуальної роботи), виконання самостійних досліджень з консультаціями викладача (розділи дипломних робіт). Технологія проблемного навчання перевірена часом на кафедрі БЖД та ЦЗ Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, багаторічний досвід її використання свідчить про робото спроможність та ефективність.

ПРИНЦИПИ ДОБОРУ І СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

С. П. ГВОЗДІЙ, канд. пед. наук, доц., завідувач кафедри медичних знань та безпеки життєдіяльності

Одеській національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса

Формування культури безпечної життєдіяльності (КБЖД) студентів класичних університетів здійснюється в ході вивчення обов'язкових дисциплін